

2012RGW113

Memorandum

Datum : 9-11-2012

Aan : Leden van de Statencommissie RGW

Van : Gedeputeerde Krol, Portefeuillehouder Ruimtelijke Ontwikkeling

Onderwerp : Nadere toelichting op enkele veelbesproken onderwerpen

---

Geachte leden van de Statencommissie RGW,

Ik heb u toegezegd dat ik u op enkele veelbesproken onderwerpen schriftelijk nog nader zou informeren voorafgaand aan uw vergadering van 26 november. Ik doe dit hierna ten aanzien van de onderwerpen windenergie en grondgebondenheid van de landbouw.

Windenergie

Voor windenergie staat in het beleid van de Ontwerp PRS: 'We zetten in op het bereiken van ten minste 50 MW aan windenergie in 2020 door op een beperkt aantal locaties ruimte te bieden voor grootschalige windturbines met een ashoogte van 60 meter en hoger. Op deze locaties mogen geen belemmeringen ontstaan voor het realiseren van deze windturbines.' Over de 50 MW staat er daarnaast: 'Wij staan open voor initiatieven die leiden tot intensivering van de benutting van genoemde locaties, waardoor hier meer dan 50 MW gerealiseerd kan worden.'

Daarnaast noemen we in de Ontwerp PRS als locaties met ruimte voor uitwerking van de ambitie:

- locaties gelegen langs het Amsterdam-Rijnkanaal nabij Baambrugge en ten zuiden van Houten;
- locatie langs de A2 ter hoogte van Breukelen;
- locaties langs de A12 ten zuidwesten van Woerden en in het plangebied van Rijnenburg;
- locaties op bedrijventerrein Lage Weide te Utrecht en op bedrijventerrein Het Klooster te Nieuwegein.

Voor het in de Ontwerp PRS weergegeven streven naar voldoende locaties voor windenergie en daarmee het realiseren van onze ambitie zijn twee landelijke ontwikkelingen van belang, te weten de recente wijziging van de Elektriciteitswet en de landelijke ambitie van windenergie op land. Het samenspel van deze ontwikkelingen, met als meest recent landelijke afspraken over windenergie op land op 8 november, hebben geleid tot:

- aanpassing zoekgebieden (is al opgenomen in de concept Nota van beantwoording);
- mogelijke aanpassing van de hoogte van de doelstelling.

De Elektriciteitswet geeft aan dat provinciale zoekgebieden voor windenergie leidend zijn voor de mogelijkheden van initiatiefnemers: indien een gemeente geen medewerking wil verlenen aan een initiatief voor windenergie, dan heeft de initiatiefnemer het recht medewerking van de provincie te vragen. Een ruimtelijke afweging is op dat moment voor de provincie geen grond meer voor weigeren, aangezien zij deze afweging al gemaakt heeft bij het bepalen van haar zoekgebieden in de structuurvisie. De provincie is binnen de zoekgebieden verplicht een inpassingsplan te maken ten behoeve van het aangebrachte initiatief. Mede gelet op onze wens om gemeentelijke besluiten te respecteren en om de regie te behouden in een regio, heeft het college in de concept-Nota van beantwoording voorgesteld alleen die gebieden op te nemen welke op het

moment van vaststellen van de PRS op voldoende draagvlak kunnen rekenen. Dit betekent wel dat er minder zoekgebieden opgenomen worden dan in de Ontwerp-PRS stonden.

Door de Elektriciteitswet kan daarnaast het te ruim aangeven van zoekgebieden leiden tot verlies aan regie over het gebied. Dit heeft er toe geleid dat het college in de concept Nota van beantwoording heeft voorgesteld minder ruime zoekgebieden op te nemen, die meer passend zijn bij het huidige gemeentelijk draagvlak.

De nu opgenomen locaties kunnen, mits optimaal benut, leiden tot meer dan 50 MW. Daarmee kunnen we dus, ook met minder locaties, nog steeds onze ambitie halen en de hiervoor geciteerde tekst uit de Ontwerp-PRS handhaven. De PRS biedt, naast ruimte op enkele specifiek aangewezen locaties, ook ruimte om binnen de rode contour, daar waar gemeenten dat willen, locaties voor windenergie op te nemen. Ook dit kan een surplus geven op de 50 MW.

De verplichting initiatieven te honoreren eindigt zodra wij als provincie een afgesproken minimum realisatienorm hebben bereikt. De hoogte van deze norm is nog niet formeel vastgelegd in een AMvB, maar volgt op de landelijke afspraken voor windenergie op land.

De nieuwe formuleringen uit de Elektriciteitswet leiden er ook toe dat de zin die in de Ontwerp-PRS is opgenomen over gemeentelijk draagvlak 'Voor alle locaties geldt de voorwaarde dat er bij het gemeentebestuur draagvlak moet zijn.' strijdig is geworden met deze wet. Gemeentelijk draagvlak is voor het college echter nog steeds belangrijk even als ruimte houden voor een nadere afweging zodra wij als provincie de nog vast te leggen minimum realisatienorm gehaald hebben. Daarom heeft het college in de concept-Nota van beantwoording het voorstel gedaan voor de volgende alternatieve tekst: 'Voor alle locaties geldt, dat wij de voorkeur hebben voor realisatie met draagvlak bij het gemeentebestuur.'

Ter informatie heb ik ook de passage in de Elektriciteitswet (EW) opgenomen waar dit te vinden is:

Artikel 9e

- 1. Provinciale staten zijn bevoegd voor de aanleg of uitbreiding van een productie-installatie voor opwekking van duurzame elektriciteit met behulp van windenergie met een capaciteit van ten minste 5 maar niet meer dan 100 MW, met inbegrip van de aansluiting van die installatie op een net, gronden aan te wijzen en daarvoor een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.26, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening vast te stellen. De gemeenteraad is voor de duur van tien jaren na de vaststelling van het inpassingsplan niet bevoegd voor die gronden een bestemmingsplan vast te stellen.

Er bestaat daarbij de mogelijkheid dat een gemeente weigert of meewerkt.

Relevant is lid 2 (indien gemeente weigert):

- 2. Provinciale staten geven in ieder geval toepassing aan de bevoegdheid op grond van het eerste lid indien een producent een voornemen tot de aanleg of uitbreiding van een productie-installatie als bedoeld in het eerste lid schriftelijk bij hen heeft gemeld en de betrokken gemeente een aanvraag van die producent tot vaststelling dan wel wijziging van een bestemmingplan ten behoeve van de realisatie van dat voornemen heeft afgewezen. Voor het doen van de melding en de daarbij te verstrekken gegevens kunnen provinciale staten een formulier vaststellen.

En lid 6 van artikel 9f (indien gemeente meewerkt en zelf vlot in de procedure kan voorzien) in relatie tot lid 1 van 9f

Artikel 9f

- 1. Gedeputeerde staten coördineren de voorbereiding en bekendmaking van de besluiten, aangewezen op grond van artikel 9d, eerste lid, ten behoeve van de aanleg of uitbreiding van een productie-installatie als bedoeld in artikel 9e, eerste lid.
  - 6. Gedeputeerde staten kunnen bepalen dat het eerste lid niet van toepassing is op een productie-installatie als bedoeld in artikel 9e, eerste lid, indien:

- a. in aanmerking genomen de omvang, aard en ligging van de desbetreffende productie-installatie, redelijkerwijze niet valt te verwachten dat toepassing van het eerste lid de besluitvorming in betekenende mate zal versnellen of dat daaraan anderszins aanmerkelijke voordelen zijn verbonden, of
- b. is voldaan aan de krachtens artikel 9e, zesde lid, voor die provincie gestelde minimum realisatienorm.

Naast de regelgeving vanuit de Elektriciteitswet en de op handen zijnde realisatienorm heeft het Rijk een hogere ambitie ten aanzien van het landelijk aandeel windenergie vastgesteld. Landelijk is de ambitie op 6000 MW in 2020 gesteld. In IPO-verband is afgesproken dat iedere provincie haar doelstellingen omhoog aanpast ten einde deze ambitie te halen. Het overgrote deel van de ambitie zal in enkele grote parken (> 100 MW) in de kustprovincies worden gerealiseerd. Deze grote parken vallen onder de Rijkscoördinatieregeling.

Tussen IPO en Rijk is afgesproken eind 2012 met een totaalbod te komen ten aanzien van het resterende deel van de landelijke ambitie. Onderdeel van de afspraak is het leidend zijn van provinciale structuurvisies voor windenergie locaties, ongeacht de omvang van het park. Aan de Tweede Kamer is toegezegd dat provinciale doelstellingen vergezeld zullen worden met, uiterlijk in 2016, in provinciale structuurvisies opgenomen locaties. De verdeling van het totaalbod is op 8 november tussen de provincies besproken. Alle provincies hebben daarbij hun doelstelling verhoogd. Hierdoor kan de 6000 MW gerealiseerd worden. Voor een deel van de totaal doelstelling kan tot 2016 een herverdeling tussen provincies plaatsvinden, afhankelijk van de daadwerkelijke realisatie van beoogde projecten.

Het te herverdelen deel van de totaal doelstelling is nog niet per provincie vastgelegd. Op 8 november is bij het Rijk een totaalbod gedaan van circa 5700 MW met verdeling per provincie en de toezegging voor de overige 300 MW uiterlijk in 2016 een verdeling per provincie vast te leggen. Deze 300 MW kan gevonden worden in intensivering van projecten en nieuwe, nog niet in procedure zijnde, lokale initiatieven. Door het Rijk is aangegeven de uitkomsten van de 8 november bespreking voor te willen leggen aan de nieuwe bewindvoerders. Door de gezamenlijke provincies zal naar aanleiding van die uitkomsten op 13 december gekomen worden tot een definitief voorstel.

Het is mogelijk dat wij, evenals andere provincies, daarbij een onderdeel van deze herverdeling op ons nemen. In gezamenlijke sessies hebben wij als provincies onze mogelijkheden afgetast en kunnen tot de beoogde 300 MW komen zonder al concrete projecten te noemen. Bijvoorbeeld via intensivering bestaande projecten en via lokale initiatieven in binnen rode contouren. Voor onze provincie valt hierbij te denken aan een maximale uitloop voor onze provincie in de uiteindelijke herverdeling in 2016 tot 60 MW. Met de zoekgebieden in de PRS en de ruimte binnen de rode contouren is 60 MW haalbaar. De nog vast te leggen realisatienorm zal gebaseerd worden op de hoogte van onze doelstelling: 50 tot maximaal 60 MW. Na 13 december zal ik u hierover nader adviseren.

Definitie grondgebondenheid landbouw

Op dit moment staat in de Ontwerp-PRV als definitie van grondgebonden landbouw:

'grondgebonden landbouw: agrarisch bedrijf met een bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate niet in gebouwen plaatsvindt. Het betreft akkerbouw, vollegrondstuinbouw, fruitteelt en boomteelt en rundvee-, paarden-, schapen- of geitenhouderij voor zover bij deze veebedrijven het benodigde ruwvoer (gras, snijmaïs) geheel of vrijwel geheel afkomstig is van de op basis van eigendom of langdurige pacht bij het bedrijf behorende gronden. Bij een veebezetting van 2,5 grootvee-eenheden of minder per hectare gras en voedergewassen wordt aan deze voorwaarde voldaan. Grootvee-eenheid (GVE): rekeneenheid voor het vaststellen van de veebezetting zoals vastgelegd door de Europese Commissie (EU 2009, L329/3). Melkkoe = 1,0 GVE, kalf = 0,4 GVE, paard = 0,8 GVE, schaap of geit = 0,1 GVE;'

Als toelichting bij deze definitie is het volgende opgenomen in de Ontwerp-PRV:

‘grondgebonden landbouw: bij grondgebonden landbouwbedrijven gaat het om landbouwbedrijven, waarbij het voortbrengend vermogen van de bij het landbouwbedrijf behorende landbouwgrond de basis van het landbouwbedrijf is. Het kan gaan om akker- of tuinbouwbedrijven of om zogenoemde graasdier-bedrijven (bijvoorbeeld melkveebedrijven), waarbij de teelt van gras en voedergewassen de basis voor de bedrijfsvoering is. Er is bij veebedrijven sprake van grondgebondenheid wanneer het voor het vee benodigde ruwvoer geheel of vrijwel geheel afkomstig is van de bij het bedrijf behorende landbouwgrond. Eventuele aanvoer van krachtvoer van buiten het bedrijf wordt buiten beschouwing gelaten. Onder bij het bedrijf behorende landbouwgrond wordt verstaan landbouwgrond in de directe omgeving van het bedrijf, waar het bedrijf op basis van eigendom of langdurige pacht over kan beschikken. Op basis van landbouwkundige productiegegevens en voedernormen is vastgesteld dat een veebedrijf wat betreft ruwvoer nog net zelfvoorzienend is bij een veebezetting van 2,0 GVE per ha op matige grond tot 2,5 GVE per ha op goede grond. Grondgebondenheid van veebedrijven wordt ook wel gedefinieerd op basis van het criterium wel of geen mestoverschot op bedrijfsniveau. Op basis van dit criterium worden ook maximale veebezettingen van 2,0 -2,5 GVE per ha vastgesteld;’

Het college heeft deze definitie in de Ontwerp-PRV op deze manier geformuleerd om uitwerking te geven aan de door uw Staten vastgestelde landbouwvisie, waarin is opgenomen dat een grondgebonden landbouwbedrijf mag doorgroeien als de voor het (melk)vee benodigde ruwvoer (gras, snijmaïs) geheel of grotendeels afkomstig is van bij het bedrijf behorende gronden (pagina 26 onderaan).

De noodzaak tot het hanteren van een definitie is ontstaan, omdat de Ontwerp-PRS en –PRV, als uitwerking van de landbouwvisie, die weer een uitwerking is van onder andere het Burgerinitiatief ‘Stop veefabrieken in Utrecht’, voorwaarden stelt aan de omvang van bouwblokken. Daarbij zijn er voor grondgebonden veehouderij ruimere uitbreidingsmogelijkheden dan voor niet grondgebonden veehouderij. Grondgebonden veehouderij mag overal in de provincie onder voorwaarden uitbreiden tot een bouwblok van 2,5 ha; niet-grondgebonden veehouderij mag dat alleen in delen van het reconstructiegebied. Vanwege dit verschil in uitbreidingsmogelijkheden moet dus vastgesteld kunnen worden of een veebedrijf grondgebonden of niet-grondgebonden is. Om die reden is er nu dus expliciet een definitie opgenomen.

Over het hanteren van een definitie, en dan met name over de in de definitie genoemde norm van 2,5 GVE per ha is veel discussie ontstaan. Uit de zienswijzen en de hoorzittingen komt het beeld naar voren dat de agrarische partijen van mening zijn dat de definitie zoals opgenomen in de Ontwerp PRV onuitvoerbaar en niet handhaafbaar zou zijn. Met name wijzen ze op het probleem dat bij de aanvraag van een bouwblokvergroting al aangetoond moet kunnen worden dat men voldoende landbouwgrond heeft om aan de definitie van grondgebondenheid te voldoen. In de concept-Nota van beantwoording zeg het college al dat voor deze praktische problemen oplossingen mogelijk zijn. Als het gaat over vergunningverlening, zou dit bijvoorbeeld een tijdelijke vergunning kunnen zijn of er zou sprake kunnen zijn van gefaseerde vergunningen. Het is daarbij uiteindelijk de gemeente die moet beoordelen of er binnen afzienbare tijd de extra benodigde grond ook daadwerkelijk beschikbaar komt. En het is ook aan de gemeente om het bestemmingsplan te handhaven en er op toe te zien dat de bedrijfsvoering van een grondgebonden bedrijf niet zodanig verandert dat het feitelijk een niet-grondgebonden bedrijf wordt. Wat verder ook meespeelt is, dat een melkveebedrijf dat serieus als grondgebonden bedrijf wil doorgroeien op deze groei zal anticiperen door kansen in zijn omgeving te benutten om zijn areaal via koop of pacht te vergroten, zodat hij bij de bouw van een nieuwe stal wat betreft grond ruim in zijn jasje zit. Een echte grondgebonden veehouder redeneert vanuit de gedachte: De grond van de buurman is maar één keer te koop! Ook hierop is gereageerd. Zo’n boer zou dan teveel ruwvoer hebben en te weinig mest voor zijn land. Dit hoeft echter geen probleem te zijn. De grond kan immers altijd tijdelijk verhuurd

worden of de gras- of maisopbrengst verkocht. Daarbij levert mestaanvoer in Utrecht juist eerder geld op dan dat het geld kost, omdat veel veehouders geld toegeven om van hun mestoverschot af te komen.

Toch wil het college wel tegemoet komen aan de bezwaren. Daarom is op basis van de zienswijzen in de concept-Nota van Beantwoording voorgesteld om de norm naar de toelichting te verplaatsen. Daarmee wordt de 2,5 GVE per ha van een norm een richtgetal om gemeenten te helpen met het interpreteren van de definitie. Omdat er ook discussie is over wat bij het bedrijf behorende gronden zijn, is ook voor dat punt een aanpassing voorgesteld. Dit leidt tot de volgende definitie:

'grondgebonden landbouw: agrarisch bedrijf met een bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate niet in gebouwen plaatsvindt. Het betreft akkerbouw, vollegrondstuinbouw, fruitteelt en boomteelt en rundvee-, paarden-, schapen- of geitenhouderij voor zover bij deze veebedrijven het benodigde ruwvoer (gras, snijmaïs) geheel of vrijwel geheel afkomstig is van structureel bij het bedrijf behorende gronden'.

De partijen die zienswijzen hebben ingebracht, te weten LTO Noord, DL-advies en Agrarisch Jongerencontact gaan in hun reacties tijdens de hoorzitting en ook tijdens de Statenexcursie niet direct in op deze wijziging. Vandaar dat ik deze nogmaals onder de aandacht breng.

De partijen brengen wel diverse alternatieven in. Tijdens de hoorzitting kwamen de volgende alternatieven naar voren, die alle helaas geen oplossing bieden:

- De nieuwe mestwetgeving. Deze biedt de garantie, dat een boer pas meer vee kan houden, als de mestafzet per seizoen van tevoren schriftelijk is geregeld.
Dit kan echter niet als alternatief dienen, omdat de mestwetgeving de locatie van mestafzet niet regelt en dus feitelijk niets te maken heeft met ruimtelijke ordening en grondgebondenheid.
- Koppel landelijke MDV-systematiek (Maatlat duurzame veehouderij) aan groeimogelijkheden bij een bouwvlakomvang boven de 1,5 hectare en stel daarbij aanvullende eisen. Binnen deze systematiek kan een veehouderij een eigen invulling maken uit een maatregelenpakket op het gebied van diergezondheid, dierenwelzijn, mest en mineralen, landschap en natuur, energie, ammoniak etc.;
Deze maatlat maakt al deel uit van de voorwaarden waaraan bouwpercelen volgens de PRS/PRV sowieso al moeten voldoen.
- Stimuleer kavelruil, verkavelingsprojecten en agrarisch natuurbeheer.
Dit zijn goede opties voor onder andere verbeteren van de ligging van grond, maar dit heeft niets met grondgebondenheid van het bedrijf of ruimtelijke ordening te maken.
- Stimuleer mestverwerkingsprojecten (op bedrijfsniveau);
Dit is goed voor alternatieve manieren van mestverwerking, maar heeft niets met grondgebondenheid van het bedrijf of ruimtelijke ordening te maken.
- Hanteer de recent door uw provincie vastgestelde Kwaliteitsgidsen Utrechtse Landschappen.
Het hanteren van de Kwaliteitsgids, in de vorm van landschappelijke inpassing, maakt al deel uit van de voorwaarden waaraan bouwpercelen volgens de PRS/PRV sowieso al moeten voldoen.

Inmiddels heeft LTO Noord via de nieuwsbrief met aandachtspunten bij het werkbezoek van de Staten van 5 november het volgende alternatief ingebracht:

“Wij stellen voor om het begrip ‘grondgebondenheid’ op een meer kwalitatieve manier te beschrijven, in plaats van op kwantitatieve wijze. In Fryslân hanteert de provincie de volgende invulling voor het begrip

‘Grondgebonden agrarische bedrijfsvoering’:

‘een bedrijfsvoering die geheel of in overwegende mate niet in gebouwen plaatsvindt, waarbij het gebruik van agrarische gronden noodzakelijk is voor het functioneren van het bedrijf, op de wijze van een melkveehouderij-bedrijf, een schapenhouderijbedrijf, een akkerbouwbedrijf, een vollegronds tuinbouwbedrijf, en naar de aard

daarmee gelijk te stellen agrarische bedrijven.'

Vervolgens moeten gemeenten in bestemmingsplannen regelen, dat melkveehouderijen aan de kwalitatieve omschrijving van grondgebonden agrarisch bedrijf voldoen. Op die manier is de ontwikkeling van grondloze melkveehouderijen niet mogelijk. Overigens zullen melkveehouderijen er sowieso naar blijven streven om zoveel mogelijk grond in de nabijheid van het bedrijf te hebben, vanuit kostenbesparing."

Dit alternatief lijkt sterk op hetgeen wij zelf voorstellen als definitie na de concept-Nota van beantwoording. Overigens is deze definitie niet rechtstreeks afkomstig uit de Verordening Romte Fryslân.

Een ander alternatief zou kunnen zijn het aansluiten bij de formulering zoals die in enkele bestemmingsplannen wordt gehanteerd. Een voorbeeld hiervan zijn de bepalingen die in Renswoude en Woudenberg worden gehanteerd:

"Agrarisch bedrijf: een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen (boomteelt daaronder begrepen) en/of het houden van dieren, nader te onderscheiden in:

a. grondgebonden agrarisch bedrijf:

- 1. akker- en vollegrondstuinbouw: de teelt van gewassen op open grond, daaronder niet begrepen sier-, fruit- en bollenteelt;*
- 2. bollenteelt: de teelt van bloembollen al dan niet in samenhang met de teelt van bolbloemen;*
- 3. fruitteelt: de teelt van fruit op open grond;*
- 4. grondgebonden veehouderij: het houden van melk- en ander vee (nagenoeg) geheel op open grond en waarbij de productie (nagenoeg) geheel afhankelijk is van de agrarische grond als productiemiddel;*
- 5. paardenhouderij en paardenfokkerij;*
- 6. sierteelt: de teelt van siergewassen (boomteelt daaronder begrepen) op open grond al dan niet gecombineerd met de handel in boomkwekerijgewassen en vaste planten;*

b. niet-grondgebonden agrarisch bedrijf:

- 1. glastuinbouw: de teelt van gewassen (nagenoeg) geheel met behulp van kassen, permanente tunnels en plastic kassen daaronder begrepen;*
- 2. intensieve kwekerij: de teelt van gewassen, paddenstoelen daaronder begrepen, in gebouwen;*
- 3. intensieve veehouderij: een bedrijf met een in hoofdzaak niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering die is gericht op het houden van dieren, zoals rundveemesterij (exclusief vetweiderij), varkens-, vleeskalver-, pluimvee- of pelsdierhouderij of een combinatie van deze bedrijfstvormen, alsmede naar de aard daarmee gelijk te stellen bedrijfstvormen;*

Ik hoop u met deze uiteenzetting en dit overzicht van mogelijkheden en alternatieven voor de definitie van grondgebonden landbouw van voldoende informatie te hebben voorzien voor een vruchtbare discussie.